

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande avseende betänkandet SOU 2018:74 Lite mer lika – Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting

Övergripande

Betänkandet ger sammantaget ett gott intryck. Utgångspunkten att utjämningen ska grunda sig på sakliga skillnader i befolkningens sammansättning och bebyggelsestruktur är viktig. Utfallen i förslaget visar också att man varit konsekvent i sitt resonemang. De förändringar som föreslås av modelluppsättningen är väl motiverade. Ambitionen att beskriva systemet och bakgrunden till de förändringar som föreslås uppskattas.

Att aktuell data bör ligga till grund för utjämningen är en förutsättning. Förslaget att i högre grad indexera beloppen kan vara en bra metod för detta. I övrigt kan upp till två års eftersläpning accepteras.

Av rapporten framgår att skillnaden i skatt på en intjänad 100 lapp är 6 kronor (20 %) mellan kommunen med högst respektive lägst skatt. Detta torde inte enbart kunna förklaras av skillnader i politikernas ambitionsnivåer. Om betänkandet får ligga till grund för en översyn av kostnadsutjämningen finns det goda förutsättningar för att den i dag orimliga skillnaden i skattetryck mellan kommunerna i viss mån kan minskas. På sikt bör skillnaderna minskas ytterligare.

Det är av stor betydelse att ändringen kan genomföras från 2020.

Kategorisering av kommuner

I föregående översyn av den kommunala utjämningen SOU 2011:39 förklarades de församlingar som då drabbade Jämtlands län av att "flera kommuner i länet inte längre klassificeras som typiska glesbygdskommuner med en geografiskt utspridd befolkning." (sidan 222 i betänkandet).

Kommunens befolkning har sedan föregående översyn fortsatt att minska. Syftet med det kommunala utjämningssystemet är att skapa likvärdiga förutsättningar för kommunerna att bedriva de obligatoriska verksamheterna och endast utjämna sakliga skillnader i befolkningens sammansättning och bebyggelsestruktur.

I kategorin landsbygdskommun med besöksnäring har samlats en brokig skara kommuner med den enda gemensamma nämnaren att man är starkt beroende av samma typ av näringsverksamhet. Ur kostnadsutjämningsynpunkt är

kommunerna verkligen vitt skilda. Den kommun i kategorin med störst utjämning får 7 454 kr/innevånare och den kommun som får finansiera systemet mest – 1 562 kr/innevånare. Härjedalens Kommun ifrågasätter valet att hantera dessa kommuner som en särskild kategori.

Kollektivtrafik

Fördelningsmodellen för kollektivtrafik är enligt betänkandet ifrågasatt både av kommunerna och regionerna. Modellen infördes år 2000 och syftade till att fånga upp glesbygdsproblem, trängselproblem i storstadsregionerna samt att behov av kollektivtrafik uppkommer i större tätorter. Modellen omfördelar i princip resurser till Stockholm, Skåne samt Västra Götalands län från övriga landet. Storstadsregionerna förefaller alltså få ett tillskott i enlighet med dom intentioner som fanns när modellen infördes. Hur glesbygdens problem fångas upp i nuvarande modell är svår att se. Det förefaller vara så att kollektivtrafik enbart betraktas som trafik inom en tätort och ej som inom glesbygden förekommande kollektivtrafik mellan mindre samhällen.

Löner

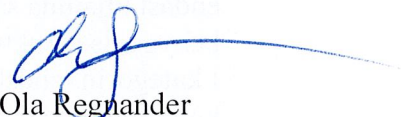
Kompensationen för högt löneläge infördes i kostnadsutjämningen 2008 och är tänkt att utjämna för strukturella lönekostnadsskillnader mellan kommuner och mellan landsting/regioner. Av de enkätsvar som utredningen fått in från kommunerna framgår att dessa är mer skeptiska mot lönemodellen än vad som gäller för övriga modeller. Man kan konstatera att modellen ger väldigt olika utfall mellan kommungrupperna i jämförelse med landstingen/regionerna. Mellan kommungrupperna är spannet 847 kr per innevånare mellan högsta och lägsta utfall där landsbygdskommuner får betala mest och pendlingskommuner nära storstad erhåller mest. Mellan landstingen/regionerna skiljer det endast 302 kr per innevånare där Region Skåne får betala mest och Region Jämtland Härjedalen erhåller mest.

Den huvudsakliga orsaken till förändringarna i modellen för regioner och landsting är att den har kompletterats med en kompensation för merkostnader för bemanning i glesbygd.

Problematiken för kommunerna och landstingen/regionerna när det gäller att attrahera arbetskraft och fördela resurser i olika typer av miljöer torde inte skilja sig åt allt för mycket. Det skulle därför vara rimligt att även kommunmodellen kompletterades med en parameter som tar hänsyn till merkostnader för bemanning i glesbygd.

Anders Häggkvist
Kommunstyrelsens ordförande

Ola Regnander
Ekonomichef